

2

Μ Α Τ Ο Σ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ
ΑΡΙΣΤ. Π. ΚΟΥΖΗΣ
Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
Ν. Ι. ΛΟΥΒΑΡΙΣ
Ν. ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ
Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΙΡΗΝΗ Η ΑΘΗΝΑΙΑ
ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΥΡΟΥ
Ν. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΣΧΟΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΘΕΦΙΟΛΟΣ
Μ. [Μ Α Ρ Ω Ν Ι Τ Η Σ
ΒΑΣΟΣ ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ

•

ΧΡΟΝΟΣ Α', 1946

Ζεκίνημα

ΞΕΚΙΝΗΜΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ Α΄ — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 2
Μ Α Ι Ο Σ 1 9 4 6

*

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΙΖΩΝΟΣ 14 — ΤΗΛΕΦ. 54.793 — 84.000

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Β. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ, Τ. ΚΟΚΚΩΝΗΣ, Σ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ: . . . δραχ. 8.000

ΓΙΑ ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ: . . . δραχ. 4.000

Έπιστολές και έμβάσματα

Περιοδικόν «ΞΕΚΙΝΗΜΑ»

— Μαιζώνος 14 — Αθήναι —

Ξεκίνημα

ΧΡΟΝΟΣ Α΄ • ΦΥΛΛΟ 2 • ΜΑΪΟΣ 1946

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΜΑΣ

ΠΕΘΑ ΤΑΡΑΞΟΥΜΕ μόνο τὰ λιμνασμένα νερά τῆς ἀκινήσιας καὶ τῆς ἀδιαφορίας γιὰ κάτι Νέο, ὅπως στὸ προηγούμενό μας φύλλο γράφαμε, μὰ θὰ θεμελιώσουμε, θὰ χτίσουμε, μὲ δυὸ λόγια θὰ δημιουργήσομε! Θὰ δώσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ὁλοκληρωτικὰ σὴν προσπάθεια νὰ χαράξουμε ἀκαίρια τὴ γραμμὴ πὸν φέρνει σ' αὐτὸ τὸ Νέο πὸν διακηρύξαμε. Εἴμαστε νέοι, αἷμα νεανικὸ τρέχει στὶς φλέβες μας, κι' ἀξίζει νὰ δοθούμε χωρὶς κανένα ὑπολογισμό, ἐκεῖ πὸν ἴσως-ἴσως—γιατὶ νὰ τὸ κρύβουμε—ἄλλοι δειλιάσανε νὰ δοθοῦνε. Δὲ βλέπουμε τίποτ' ἄλλο μπροστὰ μας, παρὰ τὴν Ἀγῆ μᾶς Καινούργιας Ἡμέρας!...

Δὲ θὰ σταθοῦμε ἀπλοὶ θεατὲς τοῦ κακοῦ, τοῦ σάπιου, πὸν οἱ ἀναθυμιάσεις του ἀναδύονται σὲ κάθε ἐκδήλωση τῆς ζωῆς μας, μὰ θ' ἀντιδράσουμε ὀλόψυχα, ἀγωνιζόμενοι μ' ὅλη τὴ δύναμη πὸν ἀντιῶμε ἀπ' τὶς Ἀκατάλυτες Ἀρχές στὶς ὁποῖες πιστεύουμε. Εἶναι οἱ Ἀρχές πὸν φέρανε Ἐκείνων—τὸν Ἀρχηγὸ μας—στὸ δρόμο τοῦ Γολγοθᾶ!

Κανένας συμβιβασμὸς δὲν ἔχει θέση στὸ ἔργο μας. Τὰ νιάτα δὲ γνωρίζουνε συμβιβασμούς! Τραβᾶνε μπροστὰ ἀγκαλιάζοντας χωρὶς δισταγμούς κάθε τί πὸν στὰ μάτια τους φαίνεται Ὡμορφο, κάθε τί πὸν νομίζουμε πὸς τοῦ ἀξίζει ἢ ὁλοκληρωτικὴ τους προσφορά. Ὁ νέος γιὰ νῦναι δημιουργικὸς πρέπει νᾶναι ἀπόλυτος!

Ἡ ἀξιοποίηση αὐτῆς τῆς ἀλήθειας εἶναι γιὰ μᾶς μιὰ βασικὴ ἀρχή, μιὰ ἀξιόλογη προϋπόθεση.

Βασισμένοι σ' αὐτές μας τὶς ἀρχές, κι' ἔχοντας ὅλο τὸν ἀκράτητο ἐνθουσιασμό μας, θὰ τραβήξουμε μπροστὰ, ἀκολουθώντας τὰ φωτεινὰ ἴχνη Ἐκείνων πὸν προπορευτήκανε στὴν ὀδυνηρὴ πορεία τῆς «σιτεῆς πύλης».

Τὸ «Ξεκίνημα» δὲ θὰ γίνε «περιοδικὸ Τέχνης» γιὰ νὰ δουλέψει σὲ μιὰ ἀφηρημένη καὶ φευγαλέα στὸ κάτω-κάτω ἔννοια, ὅπως σήμερα, διατηρώντας τὰ προσήματα, θέλουνε νὰ τὴ διαμορφώσουνε οἱ ἔξω ἀπὸ κάθε προσανατολισμὸ πνευματικοὶ μας ἀνθρώποι. Θὰ δουλέψουμε τὴν τέχνη ἔξω ἀπὸ κάθε διονυσιακὸ παραλήρημα, θὰ τὴν δουλέψουμε μὲ τρόπο πὸν νὰ προσδίνει τὴν πίστη μας σὴν ἀξία τῆς, σὰ μιὰ βασικὴ ἀξία πολιτισμοῦ. Ἡ Τέχνη γιὰ μᾶς γεφυρώνει τὸ χάσμα ἀνάμεσα στὸ Ἀλυσθητὸ καὶ τὸ Ὑπεραίσθητό, καὶ σὴν τέτοια θὰ βρεῖ τὴ θέση τῆς, τὴ θέση πὸν τῆς πρέπει, σὴν προσπάθειά μας.

Ἔτσι, θὰ προσφέρουμε καὶ μετὶ τὸ μερτικὸ μας στὸ πνευματικὸ ξεκαθάρισμα τοῦ τόπου μας. Πιστεύουμε σὶ τοὺς νέους, ὅχι γιὰ τὸ καὶ μετὶ εἴμαστε νέοι, μὰ γιὰ τὸ ἀντίρροτα σ' αὐτοὺς ἀνήκει τὸ μέλλον, δική τους εἶν' ἡ ζωὴ καὶ δικαίωμα τους νὰ τὴν πλάσουνε ὅπως αὐτοὶ τὴ θέλουνε. Θὰ σταθεῖ τὸ «Ξεκίνημα» ἀνάμεσά τους, σὶ τοὺς

δύσκολους καιρούς πού περνάμε, και θά συμμερισιεῖ μαζί μ' αὐτούς κάθε δυσκολία πού θά συναντήσουνε στό δύσκολο δρόμο τῆς ζωῆς. Ὁ πόνος τους πόνος του, ἡ θλίψη τους θλίψη του. Θά σταθεῖ στό πλάι τους στό παράδεσμά τους γιά τόν πνευματικό τους προσανατολισμό, μέσα στήν κοσμογονική περίοδο πού περνάμε. Θά σταθεῖ γιατί ἔχει νά δώσει κάτι, ἕνα «κάτι» ὀλοκληρωμένο, ἕνα «κάτι» μέ συνέπεια, μέ ἀντιοίκεια θεώρηση τῆς ζωῆς. Κυτῶμα κατάματα τὸ δρόμα τῆς σύγχρονης ζωῆς! Μὲ σταθερὰ βήματα προχωροῦμε ἀνάμεσα στίς κακοτοπιές τῆς. Σκοντάφτουμε συχνά, κι' ὅσο προχωροῦμε ἴσως συχνότερα. Πέφτουμε πολλές φορές ἀπ' τῆ θέση μας, μὰ βρισκουμε πάντα τῆ δύναμη νά ὑψωνόμαστε ἐκεῖ ἀπ' ὅπου πέσαμε. Γιά τὸ χριστιανό, και μάλιστα γιά τὸ χριστιανό νέο, κάθε πτώση εἶναι μιὰ ἀφορμὴ ἀνάτασης, κάθε πτώση κρούει μέσα της μιὰ δημιουργία, ἀρκεῖ νά ξέρει νά τὴν ἀντιμετωπίζει και νά βροῖσει πάντα τῆ δύναμη πού θά τὸν φέρει ψηλά, ἐκεῖ ἀπ' ὅπου ἔπεσε, και πολλές φορές ψηλότερα. Στὸ δρόμο του τὸ «Ξεκίνημα» ἔχει τῆ φι-

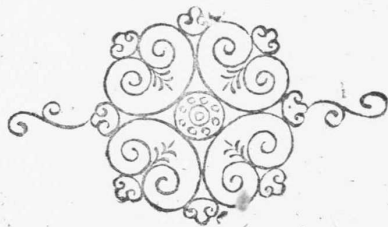
λοδοξία νά σταθεῖ ὁ πνευματικός καθρέφτης κάθε νέου και κάθε νέας πού θά πονέσει τὸν Ἀγῶνα του, πού θά πιστέψει στίς Ἀρχές του. Και γιά νά τὸ πετύχει θά παλαίψει, θά παλαίψει σκληρά, μ' ἴσα ἀδυναμικά στοιχεία πού θά προσπαθήσουνε νά ματαιώσουνε τὸν εὐγενικό του ἀγῶνα. Θ' ἀδιαφορήσει στίς μικρὲς ἐπιθέσεις τους χωρὶς και νά τὶς ἀφήσει ἀναπάντητες. Μὰ ἂν ἐμεῖς γιά νά φανοῦμε συνεπείς στίς Ἀρχές μας, γιά νά φέρουμε σὲ πέρας τὸ δύσκολο ἀγῶνα, πού μέ τὸν ἐνθουσιασμό τῆς νιότης μας ἀναλάβαμε, ἂν ἐμεῖς ἔχουμε τὴν ὑποχρέωση—και τὴν ἔχουμε!—νά δώσουμε τὸ Πᾶν, τότε και κείνοι οἱ νέοι, γιατί σὲ νέους ἀποκλειστικά ἀπευθυνόμαστε πού θά προσβλέπουμε μέ συμπάθεια στὸ Ἔργο μας, ἔχουνε κι' αὐτοὶ τὴν ὑποχρέωση νά σταθῶν ἐστὸ πλάι μας, νά μᾶς ὑποστηρίζουνε δλόγῳ. Ἡ καλύτερη ἠθικὴ ἀμοιβὴ γιά μᾶς θάναί νά βρεθοῦνε μερικοὶ νέοι πού νά βαδί-σσουνε μαζί μας τὸ δρόμο πού χωράμε. Ἡ δέσῃ μας σ' Ἐκεῖνον ἀπ' ὅπου ἀντιλοῦμε τῆ δύναμη δὲν εἶν' ἄλλη ἀπ' αὐτῆ. **ΤΟ "ΞΕΚΙΝΗΜΑ,"**

ΟΤΑΝ ΠΕΦΤΕΙΣ...

ΟΤΑΝ ΠΕΦΤΕΙΣ νὰ φτερά σου τὰ σπασμένα μὴν τὰφίνεις και τὰ ὕψη, και τὸν πόνο, και τὸν κόπο, μὴν ψηφᾶς, και τὸ αἷμα π' ἀναβουζ' ἀπ' τὶς πληγὲς σ' ἄσε νά πέφτει στίς σταγόνες τῶν αἱμάτων πού κρατᾶ ὁ Γολγοθᾶς.

Κάθε στάλα σὲ λυτρώνει και σὲ κάνει πιὸ ἀγνὸ... κάθε στάλα σὲ φτερώνει και σὲ πάει στὸν οὐρανό, κι' εἶν' ἀλήθεια φτεμένοι και σπαρμένοι οἱ οὐρανοί, ἀπὸ κρίνους πού θεορέψαν οἱ ἀνθρώπινοι λυμοί...

M. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ

ΜΕ τὸ δεύτερο φύλλο μας, συνεχίζοντας τὴν ἐρευνά μας, δίνουμε και πάλι τὸ λόγο στίς κορυφὲς τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας, βάζοντας τους τὸ ἴδιο πάντα ἐρώτημα : «Πὼς ἀντιμετωπίζεται τὸ πρόβλημα τοῦ Θεοῦ και τῆς Θρησκείας στὸ ἔργο τους και στὴ ζωὴ τους ;» Γιά μᾶς τους νέους ἡ θέση πού αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι παίρνουν ἀπέναντι στὸ Ἰησοῦ Ὁν, στὴν Ἀρχὴ τῆς δημιουργίας, εἶναι κάτι βασικό και ἡ γνώση τῆς κατὰ ἀπαραίτητο γιά κάθε μας ξεκίνημα. Κι' ἡ δική μας ἡ θέση ;... Ἄς μιλήσουν πρώτα Ἐκεῖνοι, κι' ἡ σειρά μας μετὰ.

Ο ΠΑΛΟΣ ΠΟΛΛΩΝ κορυφῶν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ἐρευνῶντων ὑπερόχων τῶν αἰώνιων και θαυμασιῶν νόμων τῆς φύσεως, οὔτενας και διηνοῖσαν νέας δόξας εἰς τὴν σταδιοδρομίαν τῆς ἐπιστήμης και ἐπίσ ευσαν εἰς τὴν τελειαν ἀρμονίαν τῶν δύο φωτεινῶν ἀφθαλμῶν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τῆς ἐπιστήμης δηλαδὴ και τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθηματιοῦ, οὐδέποτε ἐτέλεθον ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀκράτου ὑλικῆς θεωρίας (τῆς μηχανοκρατίας), αἱ ὁποῖαι τελευταίως μάλιστα ἔλαβον μεγάλην διασάλευσιν. Ἡ πίστις μας και ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν γέμίζει τὴν καρδίαν μας. Εἰς Αὐτὸν ἂς εὐρίσκωμεν παρηγορίαν εἰς τὰς ἀντιξέουσας περιστάσεις τοῦ βίου μας ; και Αὐτὸν ἂς εὐχαριστῶμεν δι' ὅτι μᾶς ἀξιοῖ νά ἀπολαύσωμεν. Ἄς εἶναι δεδοξαμένον τὸ ὄνομά του!

ΔΡ. Π. ΚΟΥΖΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

2

ΕΑΝ ΗΓΝΟΟΥΝ τὸν Θεὸν και δὲν ἤλπιζον εἰς τὴν πρόνοιάν Του, φρονῶ οἱ οὐδένα σκοπὸν και οὐδένα λόγον παρατάσεως θά εἶχεν ἡ ζωὴ μου. Νὰ εἶπω οἱ οὐδὲν θεληγτρον θά εἶχεν αὐτὴ δι' ἐμέ; θά ἦτο πολὺ ὀλίγον. Ὁμοιάζουσα πρὸς πορεῖαν ἐπίστονον και ἐξαντλητικὴν ἐν ἀτροπῷ τραγείε και πλήρῃ ἀκαθῶν ὑπὸ σκοπίου πυκνῶν και καταγίνδια θυσελῶδη, θ' ἀπετέλει δι' ἐμέ φορτιον βαρὺ και μαρτυρικῶς δισβίστακτον, θά ἐβεβαίουν ἀδισίακτως, οἱ θά ἦσαν δι' ἐμέ προτιμότεροι οὐχί εἶ; ἀλλὰ μύριοι θάνατοι. Ὅσον ἀφορεῖ εἰς τὸ ταπεινὸν ἔργον μου, θά ἐπεθύμουν νά μοῦ ἐμαρτύρει ἡ συνειδησίς μου, οἱ πᾶν οἱ ἐπραξα, ἔχει γίνει πρὸς δόξαν Ἐκεῖνου. Δυστυχῶς κατὰ τὸ σημεῖον τοῦτο ἰσχύει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἄσθενής. Προσεγγίσις ἦδη εἰς τὴν δύσιν τοῦ βίου μου θά ἠρόχημν φερμῶς τοῦλάχιστον τὸ κύκνειον ἀσμα μου νά τονισθῆ ἀποκλειστικῶς και μόνον πρὸς αἰνὸν Του.

Π. ΤΡΕΜΠΕΛΛΙΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

3

ΤΟ ΠΩΣ ἀντιλαμβάνομαι τὸν Θεὸν μοῦ εἶναι ἀδύνατον νά τὸ ἐκφράσω. Διότι κανένα πεπερασμενον πνεῦμα δὲν εἶναι ἱκανὸν νά τον συλλαβῆ. Ἡμπορῶ ὁμως νά πῶ κατὰ ποῖον τρόπον και ὑπὸ ποίας μορφᾶς ζῶ τὸ Ὑψιστον Ὁν. Τὸν ζῶ λοιπὸν ὡς μίαν διαρκῆ προαισθησιν, ὡς ἕνα διαίσθημα, πού συνοδεύει ὅλη μου τῆ ζωὴ. Τὸν διαισθάνομαι και τὴν ζῶ ὀπισθεν τῆς ἀρμονίας και τῆς τάξεως νά διέπουν τὸ σύμπαν, ὀπισθεν τῶν ἀρμονικῶν χρωμάτων και τῆς εὐωδίας τῶν λυλουδιῶν, στὸ μανιασμένο φύσημα τῶν ἀνέμων και στο βγγητὸ τῆς ἀφρισμένης θάλασσης. Τὸν ἀκούω νά μοῦ μιλῆ μέσα στοὺς τόνους τῆς Ἐνίτης Συμφωνίας και σὰ δρατόρια τοῦ Μπάχ. Τὸν νοιώθω μέσα στῆς ἀψίδες τῆς Ἀγίας Σοφίας και μέσα στὴν ὑπερέντασιν τῶν τόξων ἐνὸς γοθθικῆ ναοῦ. Τὸν διαιοθανομαι ὀπως κινεῖ τὴν θρησκευτικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητος και ὀπως ἐμπνέει τὴν πολὺφωνον μουσικὴν τῶν θρησκείων. Τὸν προαισθάνομαι εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, τοῦ μεγάλου φιλοσόφου, τῆς μεγάλης ἐν γένει προσωπικότητος. Τὸν νοιώθω μέσα εἰς τὸ μυστήριον τοῦ ἐσωτερικοῦ μου κόσμου, εἰς τὴν ματηγορικὴν προσσταγὴν τῶν ἀξίων και τῶν ἰδεωδῶν, πού κυβερνοῦν τὴν ψυχὴν μας, εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ροπήν πρὸς νέους διαρκῶς ὀρίζοντας, πρὸς τὸ ἔγνωστον, τὸ ἀπεραντον. Μοῦ φανερώνεται στοὺς ἀρμονικοὺς τόνους μιὰς κωδωνοκρουσίσε, οἱ ὁποῖοι ἀπηχοῦν μέσα μου ὡς ἡ νοσ ἀλγία τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὰ Ἄνω, πρὸς τὴν Πατρίδα τῆς. Ἡ νοσταλγία αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ πηγὴ κάθε ὑψηλοῦ και κάθε εὐγενικοῦ ἐπι τῆς γῆς; Μοῦ φανερώνεται ἀκόμη στὴν Ἀγάπη, ὅ αὐτὴ πρὸ παντων, στὴ μυστικὴ τῆς θυσίας και τοὺς πόνους τῆς. Τελος Τὸν ζῶ ἐν τῷ Χριστῷ και διὰ τοῦ Χριστοῦ. Και ἴσως χωρὶς Αὐτὸν δὲν θά Τὸν διψθανόμην πουθενά.

Ἄλλὰ τὸ βίωμα αὐτὸ τοῦ Θεοῦ οὔτε ἀντίληψις εἶναι οὔτε διανόμημα. Ἄπλουστάτα διότι εἶναι βίωμα, ζωὴ, ὀπως ζωὴ, ἀπεραντος και μυστηριώδης εἶναι ὁ Θεός, ἡ πηγὴ τοῦ βιώματος. Χωρὶς οὐτὸ τὸ βίωμα ὁ ἀνθρώπος παύει νά εἶναι ὀλοσχερῆς, γίνεται πωχὸς ψυχικῶς. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὀποῖον βεβαιώνει ὁ Goethe οἱ δημιουργικοὶ εἶμεθα μόνον ἐφ' ὄσον εἶμεθα θρησκευτικοί—κατὰ τὸ μέτρον βεβαία τῶν δυνάμεων του ἔκαστος.

N. I. ΛΟΥΒΑΡΙΣ

Γ. ΜΟΣΧΟΥ

ΤΟΠΙΟ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΙΝΔΟ

σεν ο μακαρίτης Δ. Βικέλας δηλ. στα 1899. Σαράντα δλόκληρα χρόνια στάθηκεν ή ψυχή του συλλόγου, πρωτοστάτησε στις εκδόσεις που τόσο ήθροπλαστικές όπως ήσαν στάθηκαν ως γνωστό τά πρώτα διαβάσματα των έλληνοπαίδων και τά διέπλεσαν έτσι όπως όνειρευόταν. Άνώτερα ό ποιητής... Μέχρι σήμερα, εκεί πάνω στην Άμαρυλλίδα του που χαρούμενος ζεί με τις γλυκιές αναμνήσεις του, δέχεται τον νυν πρόεδρο του συλλόγου κ. Δοανίδη κάθε Κυριακή που του φέρνει τά πρακτικά των συνεδριάσεων, κι άκάματος όπως πάντα τά κρατά έπιμελέστατα. Όκτώ δλόκληρα χρόνια άπασχολημένος με τη διοργάνωση του συλλόγου - όπως μούγραφεν ό ίδιος στο γράμμα του της 10) 2) 1946 - άπ' τά 1903 ως τά 1911 δέν έγραψεν ούτ' ένα στίχο. Γιατί σκοπός του δέν ή-

ταν να μελανώνη χαρτί και να κάνη ντόρο με τις εκδόσεις του, όπως έκαναν οι πιο πολλοί της εποχής του «γραμματικοί» αλλά άθόρυθα να εργάζεται για κάτι που τ' άποτελέσματά του θα φαίνονταν πολύ άργότερα. Τά συναισθήματα που δονούσαν τον ποιητή στα πρώτα του θήματα τά έκφράζει θαυμάσια ένας άπ' τους πρώτους του φίλους και ποιητές που όμως άργότερα δυστυχώς για μας τον τράβηξεν ή Θέμιδα: ό Νίκος Καμπάς (+ 1932). Οι πρώτοι σύντροφοι του Δροσίνη στο «Ραμπανά» όπου με τό ψευδώνυμο «Άράχνη» δημοσίευε μαθητής άκόμα σχεδόν τά πρώτα ποιητικά του γυμνάσματα, ήσαν ό Παλαμάς και ό Καμπάς. Σάν τους ανέκαλυψαν «οί περι τόν Παράσχο» που ήταν τότε ό αντιπροσωπευτικώτερος άπ' τους ποιητές του καιρού του, τού-

ονόμασαν «τά παιδαρέλια» και σ' άπάντηση ό Καμπάς στα 1879 τούς έγραφε τον «Υμνο των Παιδιών» που χάρις στο σεβαστό μου φίλο - τον μόνον επιζώντα των τριών - έχω, χωρίς όμως και να ξαίρω που πρωτοδημοσιεύτηκε :

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Λίγη αγάπη, ένας φίλος, ένα όνειρο, δυό
[στίχοι,
κάποτε κανένα δάκρυ, γέλια καθημερινά,
ξρωτας για την Πατρίδα, πίστη άμέτρητη
[στην τύχη,
ή ζωή μας όλη νά!

Άχ! είστε παιδιά, μās λένε και γελούνε
[οί μεγάλοι.
Όσο θέλετε γελάτε. Την τρελή τους την
[καρδιά
με τό φρόνιμο μυαλό σας, τό σοφό σας
[τό κεφάλι
δέν αλλάζουν τά παιδιά.

Η ζωή μας με δυό σίχους, μ' ένα φίλο,
[λίγη ελπίδα,
κάποτε κανένα δάκρυ, γέλια καθημερινά,
με λατρεία σε δυό μάτια κι' ξρωτα για την
[Πατρίδα,
πέρασε και θά περνά.

Με τά καθημερινά γέλια έκίνησε. Δέ βρήκε τό δρόμο της ζωής σπαρμένο άνοιχτά τριατάφυλλα. Τ' αντίθετο. Κι' όμως έφτασε ως τό τέρμα! Η εποχή του, έποχή άναστατώσεων, δόξας άπέραντης, ασχύνης και πόνου, διαρκών πολέμων, διχνοίας έσωτερικής και Άγωνίας για τό Άθριο τό αινιγματικό. Μά ό Δροσίνης δέν έχασε τό θάρρος του ποτέ. Πάντοτε πρώτος με τη γλυκιά λύρα του τη γεμάτη μίαν άγνότητα παιδική, και συναισθημα χαρούμενο, ξανάφερε τό χαμόγελο της αγάλλιασης και της εϋδαιμονίας στους ανθρώπους του άλλοπρόσαλλου καιρού του. Είχε νοιώσει, είχε ζήσει τό κλίμα μας, είχε μπει βαθεύτερα μέσα του και πάντοτε προσπαθούσε τη Χαρά που ή Φύση μας στέλνει να την κάνη πιο ζωογόνα, πιο δυνατή...

Στά 1894 μετέτρεψε τό έβδομαδιαίο περιοδικό «Έστια» που ήταν διευθυντής του. σε καθημερινή έφημερίδα και τη διηύθυνε ως τά 1898. Επίσης ήταν διευθυντής στα περιοδικά «Μελέτη» και «Εθνική Άγωγή».

Όταν έγινε τμητάρχης των Γραμμάτων και των Τεχνών στο Υπουργείο Παιδείας, πρώτο μέλημά του ήταν να ιδρύσει τό «Εθνικό Άρისტείο», που ήταν απαραίτητο για τη χώρα μας που έδειχνε από τότε αξιόλογη πνευματική κίνηση.

Πράγματι στα 1914 τό συνέστησε κι' όπήρξεν άπ' τους πρώτους που τιμήθηκαν μ' αυτό (1915). Δέν έβειν ως έδω όμως Έργαστηκη για τό φτείσξιμο σχολής τυφλών και πρό πάντων για την εκπαίδευσή τους. Όντας διευθυντής του Σχολικού Μουσείου ήρθε σ' έπαφή με τους πιο εϋπόρους φιλανθρωπους του έξω-εθνικού Έλληνισμού και του ντόπιου και κατόρθωσε παρά την αντίδραση που ξεδηλώναν τά άρνητικά στοιχεία που απέβλεπαν μόνο στο πότε θα πάρουν τό Άρისტείο ή πότε θ' άνοιξη ή Άκαδημία για ν' άποκτήσουν ένα τίτλο, να τό έπιτύχη. Πάντα χωρίς θόρυβο, χωρίς τυμπανοκρουσίες. Τιμήθηκαν επανειλημμένως με τά Άνώτερα παράσημα της Πολιτείας και τελευταία στα 1924 δόθηκε σ' αυτόν από τη Γαλλική Κυβέρνηση και στον Παλαμά τό Legion d'honneur μετάλλιο έξαιρετικής αξίας που λίγο. Είνε οι τιμημένοι ξένου που τό παίρνουν. Όταν άνοιξεν ή Άκαδημία στα 1926 όπήρξεν ό ένας άπ' τους τρεις που αντιπροσωπεύοντας τη λογοτεχνία τιμήθηκαν να μπουν πρώτοι (οί άλλοι δυό ήσαν ό Παλαμάς κι' ό Προβελέγγιος). Κι' όπως γράφει στα Σκόρπια φύλλα της ζωής του (σελ. 357) ό μοναδικός έπίσημος τίτλος του είναι του τακτικού μέλους της Άκαδημίας Άθηνών και του φοιτητού του Πανεπιστημίου... της Λειψίας όπου φοίτησε στα 1888 κι' έξακολουθεί να μένη... φοιτητής γιατί δέν άποφοίτησε ούτε πήρε δίπλωμα!

Μά εργαζόμενος έτσι όπως προανέφερα ό Δροσίνης δέν έπαυε παράλληλα να χτίζει την καινούργια κοινωνία του σε στέρεες βάσεις με τά βιβλία του που φτάνουν τά τριάντα. Όλα άποπέσουν μια δροσιά ίσως μεταδιδομένη άπ' ... τ' όνομά του! Όλα γύρω τους χύνουν ένα νέκτρο γλυκό, κι' εϋωδισμένο! Όλα γεμίζα ένθουσιασμό και ποιητικότητα! Πουθεία πεσσιμισμός και σκοτάδι. Όλα γύρω του είναι ΦΩΣ, ΧΑΡΑ ΥΜΝΟΣ. Κι' αυτό χρωσιέται στο ότι όπως ό ίδιος μου ένεπιστεύη έμεινε πάντα Ποιητής. Σ' όλες του τις έκδηλώσεις. Κι' ένας που ζεί την Ποίηση σαν τό Δροσίνη, είνε Μεγάλος! Στάθηκε στην ψυχή ένα άγνό παιδί! Ναι! Πέτυχεν ως τά σήμερα να διατηρήση την άπλότητά, τη λουλουδιένια χάρη της παιδικής καρδιάς! Γι' αυτό και ξεπέρασε τά όρια της μικρής σε έκταση αλλά Μεγάλης σε Μεγαλειό και Δόξα χώρα μας, ή φίμη του. Γι' αυτό και μεταφράστηκαν σε δώδεκα γλώσσες τά έργα του - ως κι' οι Βούλγαροι τον ξετίμησαν και μετέφρασαν την Έρση του. Να και γιατί τά ποιήματά του έχουν γίνει τραγούδια που κλείνουν μέσα τους παράδοση κι' ιστορία πόνου κάτι άναπόσπαστα συνδεδεμένο με τον έαυτό μας. Ποιός δέν ξέρει τό δημιουργό της Άνθρωπίνης μυγαλιάς; Και ποιο παιδί δέν έχει άπαγγείλει ποίημά του

ΑΠΟ ΤΟ "ΕΦΤΑΚΥΚΛΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ,,

" Γέννησις ,,

ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΙ μου, άστρο δέν έμύνησε
—σκοτάδι ό έρχομός μου κι' άγρια μπόρα
κι' άν την όργή, 'Ηρώδου, δέν έκίνησε
τών Μάγων, μου έστέρησε, τά δώρα.

" Τό Τάλαντον ,,

ΤΗΣ ΝΙΟΤΗΣ μου τό τάλαντο, σπατά-
[λεψα
σέ ψεύτικες χαρές και λύπες στείρες :
Μές στους έχθρους πού νίκησα και πάλεψα
τόν έαντό μου, ώρθωσαν, οι Μοίρες.

" Μωρά Παρθένοσ ,,

ΕΑΝ ΤΗ μωρά παρθένο, Σε περίμενα
μέ τή σβυστή, τής Πίστης μου, λαμπάδα,
Νυμφίε, πού τά βάδη μας τ' άπόθμενα
ή Θεϊκή Σου, φώτισε, λαμπράδα,

" Αφες Αύτοισ ,,

ΚΑΙ ύποθήκη άθάνατη δέν άφισα
μ' άκολουθώντας τό παράδειγμά Σου
όλόψυχα συγχώρησα κι' άγάπησα
τά περιφρονημένα πλάσματά Σου.

" Παρελδέτω άπ' έμού ,,

Τ' ΟΛΟΦΛΟΓΟ ποτήρι δέν άρνήθηκα
και γεύθηκα τήν πίκρα του ώς τόν πάτο,
του μαρτυριού αιγλή δέν εντύθηκα
και φίλος δέν άπόχτησα έδώ κάτω.

" Γολγοθάσ ,,

ΕΤΟΥ Γολγοθά τό δρόμο μου, γιά κέ-
[ρασμα
κανένας δέν έοιτάη άντικρύ μου,
κανείς νά συντροφέψει μου τό πέρασμά
και τό Σταυρό νά μοιρασει μαζί μου.

" Άρον Άρον ,,

ΤΑ ΠΛΗΘΗ άς φωνάζουν γύρω: «θά-
[νυτος]
άπόμακρα θά στέκουν μέ δειλία.
'Η ψυχική μου κούραση κι' ό κάματος
'Αγάπη είναι κι' έθελουσία.

" Βάπτησις ,,

Τ' ΟΜΟΛΟΓΟ αιώνας άμαρτίας μου
δέν πάτησα σέ «'Ιορδάνεια ρεΐθρα»
Τά δάκρυα τής ζωής, όπλο, Μεσσίας μου
μά και πνευματική μου κολυμπήθρα.

" Ασωτος υίδς ,,

ΤΗΝ πατρική τήν στέγη άπαρνήθηκα
τή σαρκική τρυγώντας άσωτεία.
Τήν ψυχική μετάνοια σάν εντύθηκα
έδέχτηκα του μόσχου τή θυσία.

" Μυστικός δεΐπνος ,,

ΤΟΥ μυστικού μου δείπνου κάλεσμένοι
[μου
τό αίμα, σάς προσφέρω, τής καρδιάς μου.
Στίχος άπλός, ή φλόγα πού θεομαΐνει μου
τίς θεϊκές στιγμές τής μοναξιάς μου.

" Ανάστασις ,,

ΕΤΟΥ στιμονιού σου, Μοίρα τ' άργοπλέ-
χαρά μαζί και λύπη έχεις ύφάνει. [ξίμο
Του Γολγοθά μās τσάκισε τό τρέξιμο
'Ανάστασι για μās ποιός θά σημάνει ;

" Φιλήματι ,,

ΤΗΣ προδοσίας, πλήρωσα τό φίλημα
μ' ένα φιλή συγγνώμης και άγάπης.
('Ο χρόνος μέ τό πλάνο τ' άγογκύλημα
τής νιότης μου, στηχει ό 'γινε, κι' άράπης).

" Διψώ! ,,

ΜΕ ΔΟΓΧΗ τήν καρδιά μας εκεντί-
[σοανε
κι' αναίτιοι (!!!) τά χέρια τους ένίψαν
έκείνοι, πού χολή μās έποτίσανε
στήν άφθαστη πνευματική μας δίψα !

" Μνήσθητί μου ,,

ΟΠΩΣ ό Πέτρος, άθελα, Σ' άρνήθηκα
μπρός σι' άγνωστο, σά δείλιασ' ή ψυ-
[χή μου
σάν πόρη στή ζωή άν λησμονήθηκα
σάν τό ληστή φωνάζω : « Μνήσθητί μου ! »

" Ο τρώγων μου τή σάρκα ,,

ΑΚΑΙΡΙΑ σās παρέδωσα τή σάρκα μου
νά βροΐτε τής ψυχής μου τήν ουσία
κι' εγώ τραβώ τή φτερωμένη βάρκα μου
πρός τ' όνειρο και μέ τή φαντασία.

" Ο πρώτος έσχατος ,,

ΠΡΩΤΕΙΑ στή ζωή δέν επεζήτησα
ούτε και λόγια είπα από συνήθεια
άλλά μέ τόν καθένα έονζήτησα
τή μυστική για νάβρω τήν 'Αλήθεια.

" Νίψαι τούς πόδας ,,

ΟΥΤΕ για σās θ' άπαρνηθώ τ' αστέρια
[μου
ούτε από σās τόν πόνο μου θά κρύψω
μ' ένα σταμνί νερού, κι' εγώ, σιά χέρια
[μου
θάρθω, ξανά, τά πόδια σας νά νίψω.

" Τριάκοντα άργύρια ,,

ΓΙΑ ΤΙΠΟΤΑ δέν πώλησα τ' άτίμητο
τόν πειρασμό, πολέμησα γενναία
ψηλά βαστώντας, όπλο άνεκτίμητο
τής άδιαλλαξιάς τή σημαία.

" Ηλί. 'Ηλί.

ΑΙΩΝΙΑ στή ζωή στροβιλιζόμαστε
φύλλα ξερά, στή μάνητα τ' άνέμου
κι' ώς τό σταυρό Σου, άκόμα, ύφωνόμαστε
γιατί μās έγκατέλιπεσ Θεέ μου ;

Περίλυπος είμί...

ΜΠΡΟΣ στής άβύσσου μ' έφερε τό ά-
[νοιμα
ή σάρκα και μέ φέρνει προς τά κάτω
αισθάνομαι τής μοίρας μου τό άγγιγμα :
« περίλυπος είμί, μέχρι θανάτου!... »

Χαίρετε

ΤΗ ΘΕ·Γ·ΚΗ φωνή' ακούστε : « Χαί-
νά σās μιλά στή νύχτια ήουχία, [ρετε»
πονέστε, άγαπείστε, ύποφέρετε,
τήν ξεχασμένη ζείστε, Τριλογία.

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ

(Δ Ο Κ Ι Μ Ι Ο)

ΗΥΜΑΜΑΙ τὸ τέλος τοῦ ἄλλου μεγάλου πολέμου· σὴν Ἑλλάδα ὁ πόλεμος συνεχιζότανε ἀκόμα καὶ ἔτσι δὲν συμμερισθήκαμε συντονισμένα τὴ γενικὴ ἀγαλλίαση, μὰ ἕνας ἀντίλαλός της ἔφθασε ἴσαμε μὲ μᾶς. Εἴταν μιά φρενίτιδα χαράς κ' ἐνθουσιασμοῦ. Κανένας ἴσκιος, καμιά ἀμφιβολία, καμιά ὑπόψια δὲν θόλωνε τὴν ἐλπίδα, τὴν πεποίθηση ὅτι ἡ περίοδος τῶν σκληρῶν δοκιμασιῶν εἶχε ὀριστικὰ τερματισθεῖ.

“Ὅταν σήμαναν τὸ Μᾶη τοῦ 1945 οἱ σειρήνες τὸ τέλος τοῦ πεντάχρονου Εὐρωπαϊκοῦ συναγερμοῦ, πόσο ἀσθενικὸ ὑπῆρξε τὸ σκίρτημα τῶν ψυχῶν! Γιόρτασαν περισσότερο γιατί ἔπρεπε, γιατί θέλανε νὰ γιορτάσουν παρὰ γιατί αἰσθάνονταν τὴ διάθεση. Κι' ὅμως σ' ὄλο τὸ διάστημα πού ἀπειλοῦσε ὁ καταχτητὴς νὰ υποδουλώσει ὁλόκληρο τὸν κόσμο ὅταν ἀναλογιζόμαστε ὅτι κάποτε μοιραία θὰ συντριφθεῖ, γιατί, κι' ἄς φαινότανε ὁ ἰσχυρότερος, κι' ἀήτητος, ξέραμε ἀπ' ὅλη τὴν ἱστορία ὅτι οἱ ὑπεροπτικὲς δυνάμεις τῆς βίας στὸ τέλος ἐκμηδενίζονται, ὅταν ὀραματιζόμαστε τὴ νίκη, φανταζόμαστε ὅτι κείνη τὴν ὑπέροχη ὥρα σχεδὸν θὰ παραφρονούσαμε ἀπὸ ἀγαλλίαση καὶ ἴσως καὶ δὲν θ' ἀντέχαμε σὴν ἐντασὴ της καὶ θὰ μᾶς σκότωνε. Γιατί υποδεχθήκαμε τὴ νίκη τόσο ἀλλοιωτικά ἀπ' ὅ,τι εἶχανε ὑπολογίσει; Μήπως γιατί μαζί μὲ τὸν Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο δὲν τέλειωσε κι' ὁ παγκόσμιος καὶ ἡ σύρραξη πού συνεχιζότανε σὴν Ἀνατολὴ διατηροῦσε μέσα μας ἀνησυχία; “Ὅταν πιά παραδόθηκε κι' αὐτὴ εἴταν πολὺ μακριὰ μας γιὰ νὰ συγκινηθοῦμε ἄμεσα. Ἡ λύση, ἡ λύτρωση, τεμαχίσθηκε καὶ ἔσπισε. Μήπως γιατί ὅ,τι πάρα πολὺ νοσταλγήσαμε τὸ ὠραιοποιήσαμε καὶ ἀναγκαστικά ἄμα πραγματοποιεῖται ὑστερεῖ ἀπὸ τὴν ὄπτασία μας καὶ μᾶς ἀπογοητεύει; Μήπως γιατί καθὼς εἴταν ὁ ἀγώνας πάρα πολὺ ἐπίπονος καὶ οἱ

στερήσεις καὶ τὰ μαρτύρια πάρα πολὺ βαριά κι' ἔπρεπε σύγχρονα νὰ κρατηθεῖ τὸ φρόνημα ἀκμαῖο εἶχε ὑποχρεωθεῖ ἡ ἡγεσία νὰ σκορπίσει σπάταλα τὶς ὑποσχέσεις ὅτι ἀπὸ τὶς θυσίες θ' ἀναπηδήξει μιά ἀνθρωπότητα ἀρμονικὰ ἰσοροπημένη, ἕνας θαυμαστὸς παραδεισένιος κόσμος καὶ σὲς τελευταῖες κι' ὄλας φάσεις τοῦ δράματος εἶχαν ἀναφανεῖ ρήγματα στὰ σχέδια, μιά ἀντίθεση σὲς προσδοκίες πού προκαλοῦσαν ἀποκαρδίωση καὶ ἀγωνία; Πιθανὸ γιὰ ὄλες αὐτὲς τὶς αἰτίες μαζί.

Τὸ 1918 ἀνακουφίσθηκε ὁ ἄνθρωπος μὲ μιά αἰσιοδοξία, ἔστω καὶ παροδική, τὸ 1945 οὔτε μ' αὐτὴ δὲν ἀνταμείφθηκε. Δὲν εἶναι ὅμως ἡ μόνη διαφορὰ ψυχρῶν ψυχρῶν πού μπορούμε νὰ παρατηρήσουμε. Τὸ 1918 ὁ ἄνθρωπος εἶχε πιστέψει ὅτι εἶχε πιά τὴ δύναμη νὰ στηριχθεῖ ἀποκλειστικά στὸν ἑαυτό του, νὰ γκρεμίσει τὰ ἐξωτερικά του στηρίγματα πού καθὼς δὲν τοῦ χρειάζονταν πιά τοῦ εἶσαν κι' ἐπιζήμια τὸ 1945 ἀντιλήφθηκε μ' ἕνα βαθύτατο κλονισμό, μὲ ἀπειρη πικρία, ὅτι ἔστω κι' ἂν κάποτε κατορθώσει νὰ γκρεμίσει τὰ «εἰδῶλα» καὶ νὰ ὑπάρξει χωρὶς αὐτὰ τὸ κάποτε αὐτὸ εἶναι ἀκόμα πολὺ μακριὰ, ὅτι δὲν εἶναι ἀκόμα ἔτοιμος κι' ὄριμος ν' ἀπολυτρωθεῖ ἀπὸ τοὺς δεσμούς του μὲ τὶς πατρίδες πού κι' ἂν τὸν περιορίζουν τὸν ἐνισχύουν, ν' ἀποχτήσῃ τὴν ἀνεξαρτησία κι' αὐτοτέλεια ἀπὸ τὰ ἰδανικά πού τὰ θεωροῦσε στεῖρες ἐπιβιώσεις.

“Ἄς περιορισθῶ σήμερα στὸ πρόβλημα τῶν πατρίδων. “Υστερα ἀπὸ τὸν ἄλλο πόλεμο φωνάζαμε ὄλοι:

*Γιούχα καὶ πάντα γιούχα τῶν πατρίδων!
“Ὅλος ὁ κόσμος ἕνας κόσμος γύφτος...
ἡ πλάση
ὅς περιβόλι τοῦ Μαγιοῦ ἕνα πανηγύρι
καὶ μιά πατρίδα ἡ Γῆ.*

(Κ. Παλαμάς)

“Ὁνειροπολούσαμε:
“Alors on pourrait faire une ronde au-

tour du monde, si tous les gens du monde voulaient se donner la main». (Paul Fort)

Κι' ἀρχίσαμε ἐμεῖς οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἐνισχυμένοι κι' ἀπ' ὄλες τὶς ἐπίσημες διεθνιστικὲς ὀργανώσεις πού ἀποβλέπανε στὸν ἴδιο σκοπὸ ἄμεσα, κ' ὑποβλητικὰ μὲ τὰ λογοτεχνικά μας ἔργα, ἕνα κήρυγμα γιὰ νὰ ἐξαφανίσουμε σὲς ψυχὲς ὅπου εἶχαν γαντζωθεῖ τὰ ὑπολείματα, ὅπως τὰ θεωρούσαμε, ξεπερασμένων πρίστεων πού ἡ διατήρησή τους ἐγκυμονοῦσε κινδύνους. “Υποστηρίζαμε ὅτι μόνον ἂν ὑπερνικηθεῖ ἡ εἰδικευμένη, ἰδιαίτερη λατρεία γιὰ ἕνα χῶρο σημαδεμένο μὲ σύνορα κι' ἀπλωθεῖ ἡ ἀγάπη μας χωρὶς διακρίσεις σὲ ὄλη τὴ γῆ καὶ σ' ὄλους τοὺς κατοίκους της, ἂν καταπνιγοῦν ὄλες οἱ τάσεις πού σχημάτισαν ἄλλοτε τὴν ἐθνικὴ ἰδέα καὶ ἐξαρτιῶνται ἀπ' αὐτὴν θὰ κατορθωθεῖ ν' ἀποφευχθεῖ ἕνα μέλλον ἡ ἐπανάληψη τῆς συμφορᾶς τοῦ πολέμου. Οἱ διασφωτισμένοι λαοί, λέγαμε, θὰ ἐπιβάλλουν τὴ θέλησή τους σὴν ἡγεσία ἐάν ποτὲ δοκιμασθεῖ ἐναντία σὴν ἐντολή πού δέχθηκε ἀπ' αὐτοὺς νὰ ἱκανοποιήσει ἐξουσιαστικὲς τῆς ὀρέξεις, ἐάν ποτὲ παρασυρθεῖ ἀπὸ τὴ μέθη τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς κυριαρχίας σὲ καταχτητικὲς ἐξορμήσεις. “Ὅπιασιαζόμεστε χιλιάδες γυναικὲς ἔμεσα παρακινημένες καὶ καθοδηγημένες ἀπὸ μᾶς νὰ πέφτουν μπροστὰ στὰ τραῖνα πού θὰ μετακινούσαν τὸ στρατὸ γιὰ νὰ τὰ ἐμποδίσουν νὰ προχωρήσουν, καὶ τοὺς ἀντρες ὀμαδικὰ τὴν ὥρα πού θὰ τοὺς καλοῦσε ἡ ἐπιστράτευση νὰ ἀρνοῦνται νὰ παραλάβουν τὰ ὄπλα. Οἱ προθέσεις μας εἶσαν ἐξαιρετικές, μὰ καθὼς οἱ ἐπιδιώξεις μας εἶσαν οὐτοπιστικὲς τὸ σφάλμα μας μαζί μὲ ὄλων ἐκείνων τῶν κυβερνητῶν πού εἶχαν μιά ἀκόμα πολὺ πῶ θετικὴ εὐθύνη ἀπὸ μᾶς, παραμένει βαρύτατο· εἶχε τεράστιες, ὀλέθριες συνέπειες, ἴσως τὸν ἴδιο τὸν δευτέρου πόλεμο, πάντως τὴ διάρκειά του καὶ τὴ παράτασή του. Δὲν διακρίναμε ὅτι ἡ καταχτητικὴ ἐπιθυμία, ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐπιβουλῆς γιὰ νὰ στερήσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο ἀπὸ ὠφέλη πού θὰ τ' ἀρπάξει αὐτὸς δὲν εἶναι μιά ἰδιότητα ἐπιχτήτη, διαπλάσμενη καὶ

ἀναπτυγμένη ἀπὸ μιά ἡγεσία αὐθαίρετη πού πάσχει ἀπὸ τὸ πάθος καὶ τὴν παραφροσύνη τοῦ μεγαλείου, ἀλλ' ἕνα ἐνοστιχτο βαθιὰ ριζωμένο κι' ἀκόμα ὀλοζώντανο στοὺς ἄνθρώπους οἱ ὁποῖοι μαζικὰ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχουν ἐκπολιτισθεῖ. Εἶναι ἕνα ἐνοστιχτο ἐξαιρετικὰ εὐκόλο νὰ καλλιεργηθεῖ δὲν διακρίναμε, κι' ἄς τὸ μιστυροῦσαν ἀναγλυφικά πολλὲς ἐκδηλώσεις (θυμᾶμαι τώρα ζωηρότατα τὸ δέος πού μὲ εἶχε καταλάβει ὅταν τὸ 1930 σ' ἕνα ταξίδι μου σὴν Γερμανία εἶχα ἀντικρίσει σ' ὄλους τοὺς δρόμους σ' ὄλα τὰ χωριά, σ' ὄλες τὶς πολιτεῖες ὀργανωμένους ἄλκιμους ἔφηβους πού εἶταν φανερό ὅτι δὲν περιμέναν παρὰ ἕνα σύνθημα γιὰ νὰ ἐξορμήσουν· τὴν ἐντύπωση ὅμως αὐτὴ ὕστερα ἀπὸ λίγο θελητὰ τὴν ξέχασα) ὅτι κάποια ἔθνη πάντοτε μὲ ἀθλητικὰ σώματα κι' ἀσταλῆνες ψυχὲς περιμέναν τὰ ἄλλα νὰ ἐξασθενίσουν γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν. Καὶ διαχύναμε τὸ δηλητήριο. “Ὅταν θεωρήθηκε πὼς εἶχε ἀρκετὰ ἐπενεργήσει, ὅτι οἱ λαοὶ πού εἶχαν καθοδηγηθεῖ νὰ ἀρνοῦνται κάθε προετοιμασία γιὰ μάχη δὲν θὰ εἶχαν πιά τὴ δύναμη οὔτε κἂν μπροστὰ στὸν ἔσχατο κίνδυνο νὰ ἀντιδράσουν, ἐξαπολύθηκαν οἱ ὀρδές.

Καὶ τότε ἔγινε τὸ θαῦμα. “Ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς πρῶτα καὶ ὕστερα ὁ Ἑλληνικὸς ἀποκάλυψαν στοὺς μορφινισμένους λαοὺς πού ρωτοῦσαν γιατί οἱ θυσίες γιὰ μιά ἀφρημένη ἔννοια πού ἔπαυσε νὰ εἶναι ζωντανή, κ' ἐγκαταλείπονταν σχεδὸν χωρὶς ἄμυνα στὸν ἐχθρό, καὶ σὲς κατάπληχτες καὶ συγκλονισμένες ἀπὸ τὴ συναίσθηση τοῦ κολοσσιαίου τους λάθους, πολιτικὲς καὶ πνευματικὲς ἡγεσίες ὅτι δὲν εἶχε ἔρθει ἀκόμα ἡ ὥρα νὰ πεθάνουν οἱ πατρίδες γιατί ὁ θάνατός τους, τουλάχιστον τώρα, θὰ σήμαινε τὴ δουλεία. “Ὁ ἀγγλικὸς κι' ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πρῶτοι ἀρνήθηκαν νὰ ἐξευτελισθοῦν, νὰ σκλαβωθοῦν, ἔξανααστήσανε τὶς παραγνωρισμένες πατρίδες. Κι' ἂν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀναγκάστηκε κάποτε νὰ ὑποκύψει στὸν ὄγκο, ἐνδόμυχα ποτὲ δὲν ὑποτάχθηκε, ἀπὸ τὴν πρῶτη στιγμὴ σύσσωμος κι' ἀδισταχτὰ ἀποφάσισε τὴν ἀντίσταση ἢ

όποια αργότερα διαχύθηκε σέ όλους τους λαούς που δέν άντεχαν πιά στις πιέσεις, στις κατοποιήσεις, στις βαρβαρότητες του κατακτητή και συνήρ-χονταν από την πλάνη τους.

Τι σημαίνει αν άνάξιοι άρχηγοί νό-θευσαν την αντίσταση για νά την έκ-μεταλλευθούν και νά έπωφεληθούν άπ' αυτήν, σύγχισαν μαζί της άλλους άγωνες που κι' αν άκόμα είταν άδύ-νατο ν' άποφευχθεί κάποτε νά διε-ξαχθούν έπρεπε νά είχαν κρατηθεί μακριά της, γιατί δέν είχαν σχέση μαζί της και την έξασθένιζαν; 'Ο λα-ός φανερά έδειξε ποιά είταν ή πρω-ταρχική του βούληση και θέληση: νά κρατήσει μακριά από τό έδαφός του τόν ξένο, τόν έπιδρομέα, νά διαφυλά-ξει άπροσπέλαστη την πατρίδα γιατί μαζί της συνυφαίνεται τό πολυτιμό-τατο κι' αναντικατάστατο άγαθό, ή ά-νεξαρτησία, ή έλευθερία.

Πώς νά μήν άκούσαμε τή φωνή του που μās ζύπνησε από τις φαντασιώ-σεις μας και νά μήν τής ύπακούσουμε; 'Οσοι τουλάχιστον από μās δέν είναι ή πορωμένοι ή ύπερβολικά κ' άθερά-πευτα άφελείς πώς τώρα που ένα δεύτερο σφάλμα, μιá δεύτερη έλειψη άνρύπνιας θά είταν τό έγκλημα για τό όποιο δέν ύπαρχει συνώνμη γιατί καθώς είμαστε προειδοποιημένοι δέν θά μπορούσε με κανένα τρόπο νά δι-κιολογηθεί νά μη διαπιστώνομε— και γι' αυτό άλλωστε έξακολουθεί ή ψυχή μας νά είναι σπαραγμένη— πώς ό δεύτερος αυτός ό πόλεμος που πρόκειται ριζικά νά μεταμορφώσει την άνθρωπότητα ούσιολογικά τίποτε δέν άλλαξε; 'Ακόμα δέν έξηξε κι' άπάνω στα κουφάρια των ήττημένων άλλοι κι' άλλες παραλαμβάνουν και συνεχίζουν τις βλέψεις τους και τις μεθόδους τους, Νέες έξορμήσεις ή τουλάχιστον διεισδύσεις άπειλούνται. 'Η έποχή της συνενόησης μεταξύ Ισότητων, τής πο-θητής συναδέλφωσης, τής έξασφαλισ-μένης ειρήνης και γαλήνης δέν έφθα-σε. 'Η Βία που θά έπιβληθεί με τό δι-καίωμα του Ισχυροτέρου και πάλι έλ-λοχεύει. Πρέπει πολυ νά προσέχομε. Δέν μπορούμε νά προσδοκομε πάντα τό θαύμα. Πρέπει αυτή τή φορά νά

άνταποκριθούμε στο βαθύτερο αίτημα και νά συμβάλλομε και μείς, όχι γιατί μās τό ύπαγορεύει μιá έξωτερική έπι-ταγή κι' ούτε μιá λογική συμβουλή τής φρόνησης, αλλά γιατί άνήκομε και μείς στο έθνος μας, άποτελοϋμε μέρος του, κι' άμεσα κι' ίσαμε τά μύ-χια του Είβαι μας μās ένδιαφέρει νά μήν άντικρούσομε ξανά τό φάσμα τής δουλειας, κι' άποχτήσαμε από την πείρα μας την πεποίθηση ότι μόνο ή δύναμη και ή άποφασιστικότητα μπο-ροϋν νά κρατήσουν σ' άπόσταση τή δύναμη, νά τής προκαλέσουν διαταγ-μούς, μπορούν ίσως στο μέλλον νά έμ-ποδίσουν νέες άποτρόποιες συρρά-ξεις. 'Ω! βέβαια έμείς που όπτασι-ασθήκαμε μιá πανανθρώπινη πατρίδα δέν θά κεντήσομε τό ταπεινό καταχ-τητικό ένστιχο· θά έναντιωθούμε όσω μπορούμε σ' αυτό· μα σύγχρονα δέν θά λυγίσομε πιά χαραχτήρες τουλά-χιστον θελητά και οιστηματικά (γιατί ή άτομική έμπνευση είναι και πρέπει νά είναι πάντα άπειθάρχητη σέ όποι-ον κανόνα) θά συμπαθήσομε τή θερμή ήρωική διάθεση.

Δέν άποδίνω στον Παλαμά προφητι-κές, έκστατικές Ικανότητες· ξέρω πώς δέν συγκλονίσθηκε τραγικά στον έσω-τερικό του κόσμο, και πώς τραγούδη-σε σχεδόν χωρίς καμιά πίστη όλες τις ιδέες.

'Αλλ' άκριβώς ένεκα αυτής τής πολυ-μορφίας του είναι συχνότατα δυνατό ν' άνεύρει κανένας στο έργο του έναν επίκαιρο λόγο. 'Εντελώς επίκαιρη εί-ναι κι' άς ύστερεί ή λυρική έκφραση μετά τό γιουχάρισμα των πατρίδων από τόν γύφτο ποιητή ή άνάσταση των πατρίδων από τόν ίδιο τό γύφτο ποιητή :

*'Από μιá πατρίδα εγώ είμαι
κι' όσο κι' αν τό λησμονώ,
πάω, πός μιá πατρίδα πάω,
μιá για πάντα νά σταθώ.*

*"Οσο άνάμεσα στους τόπους
είναι τόποι πιο άκριβοί,
και σá χόρια και σá μάτια
παίρνουν την ψυχή.*

Δόξα, δόξα στις Πατρίδες!

ΑΛΚΗΣ ΘΥΡΑΟΣ

Ελληνικό Λιγνίφια

Ο ΜΗΤΡΟ - ΝΤΑΦΙΛΗΣ

(Τό χρονικό ενός άνδρώπου που σκοτώθηκε τόν καιρό τής τρίχρονης τριπλής σκλαβιάς)

Στή μνήμη του 'Αγωνιστή Φαίδωνα Μαηδώνη

ΧΕΙΜΩΝΑΣ. Βράδυ άργά. 'Η νύχτα έχει τυλίξει με τά μαύρα της πέπλα δολόκληρη την πλάση. Στα δρομάκια του χωριού δέ γυρνά ούτε μιá γεννημένη ψυχή Μονάχα που και που άκούγεται μέσα στη σιγαλιά τής νυχτιάς ένα βαρύ στρατιωτικό περπά-τημα που συνοδεύεται από φωνές που μιλάνε μιá ξένη γλώσσα.

Μόλις έπεσε τό σούρουπο οί νιφάδες άρχισαν νά γίνονται πιο χοντρές, νά πέφτουν πυκνά, άδιάκοπα, μ' έπιμονή πάνω στο πανάρχαιο φλούδι τής Κυ-βέλης.

Μέσα στο μικρό χειμωνιάτικο δωμά-τιο βρίσκονται τέσσερις ψυχές. Οί δυό, μικρούλες και νεσρές, κοιμούνται πά-νω στ' άριστερό παραγώνι, δυό πιθα-μές πιο πέρα άπ'τό τζάκι που μεσ'άπ' τά σπλάχνα του αναδίνεται μιá γλυ-κειά θαλαπωρή. 'Η τρίτη, γυναικεία μα ώριμη άπ' τής ζωής τις χάρες και τις λύπες λαγοκοιμάται δίπλα στο μικρά.

Και άντικρυ κάτω άπ' τή μαλαμοκα-πνιασμένη πάλα του προγόνου βρίσκε-ται καθισμένος σταυροπόδι πάνω στο παχύ κιλίμι ένας γέοος.

Τά μάτια του μαύρα, σά φίνα κάρβου-να, γυρνούν μες τις κόγχες τους πό-τε άνήσυχά και πότε γαληνεμένα κά-τω άπ' τό διπλό τόξο των χιονένιων φρυδιών. Οί λευκές καμπύλες των μουστακιών φαντάζουσε σα μιá ρω-μαλέα συνέχεια τής άύστηρης γραμ-μής τής μύτης. Τ' άλλετρι του χρόνου έχει περάσει πολλές φορές πάνω άπ' τό πρόσωπο του Μητρο—Νταφίλη. Τ' αϋλάκια του άλλοθι ρηχά κι' άλλοθι βαθιά, μα πάντα έντονα, μαρτυροϋνε πώς ό Καιρός σκάλισε τά ίερογλυ-φικά του πάνω σ' ένα άκόμα παιδί τής Γης.

'Από καιρό σέ καιρό βγαίνουνε του-

λύπες καπνού άπ' τό στόμα του γέ-ρου. Μένουσε για λίγο μετέωρες στον άέρα, σά δισταχτικές, κι' έπειτα ά-ραιώνοντας άνεβαίνουν άργά—άργά προς τό ταβάνι σχηματίζοντας άνά-ρια συμπλέγματα. Μιá στιγμή ή μα-τιά του Μητρο—Νταφίλη σταματάει στο κλειστό παραθύρι, σά νά θέλη νά περάση έξω. 'Επειτα γυρνάει και χάνεται μεσ' τά φλογισμένα σωθικά τής φωτιάς.

"Εξω χιονίζει άδιάκοπα. Στ' αυτιά του γέρου φτάνει ή όπόκοφη βοή του ποταμού που μ' ένα πρωτόγυνο όργασμό κυλάει στην κοίτη του την ύγρη του ύπαρξι. 'Ο άνθρωπος ρεμβά-ζει. Οί άνταύγειες άπ' τά χοντρά κουτσούρια σχηματίζουν πάνω στους άσπροβαμένους τοίχους παράξενα συμπλέγματα που άλλοτε χορεύουν και άλλοτε άκίνητοϋν. Λιγόζωσα, μαύ-ρα, άνάμεσα στ' όνειρο και την πρα-γματικότητα. Δέν κοιμάται ό γέρος. 'Αγρυπνάει. 'Η σκέψη του γοργόφτε-ρη άνεβοκατεβαίνει τά λαγκάδια τής συλλοής και των περασμένων. "Ενας άναστεναγμός φουσκώνει τ' άσπρό-τριχο μα πλατύ του στήθος, ό νοϋς του πηγαίνει στ' άπάτητα χιονοσκέ-παστα βουνά. 'Ο χειμώνας αγαπάει τά μέρη αυτά, που διατηροϋνε άκέ-ρεια κι' άνέπαφη την παρθενικότητα τής δημιουργίας, και γι' αυτό τους χαρίζει κάθε χρόνο την πιο παχιά λευκή σκέπη. Στα βουνά αυτά βρί-σκονται άντρες, 'Ελεύθεροι άνθρω-ποι. 'Ανάμεσα σ' αυτούς και τά δυό παιδιά του γέρου.

'Αλλάζει θέση. Είναι συγκινημένος. Παλιός άντάρτης ό Μητρο—Νταφίλης πολέμησε στο πλάι του Μίκη Ζέζα για την λευτεριά τής δύστυχης Μακε-δονίας μας.

Ἄπ' τὰ μάτια του περνοῦνε τὸ ἕνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο ἀραδιαστά, τὰ περιστατικά ἐκείνης τῆς ἐποχῆς τῆς ζωῆς του. Σιάτιστα, Σέρβια, Αἰμίλια νὸς Γρεβενῶν, Βάλτος, Γιαννιτσά. Μὲ τὴν πολάμη χαϊδεύει τ' ἄσπρο του μουστάκι. Εἶναι ὑπερήφανος. Εὐχαριστημένος. Ἡ παράδοσις συνεχίζεται. Ἡ ἱστορία τῆς φτωχιάς μας γῆς δὲν παύει νὰ γράφεται μὲ αἷμα. Οἱ Μακεδονομάχοι ἀντάρτες τοῦ 1905 περράσανε, Γεράσανε. Πεθάνανε. Ἰσως καὶ νὰ ξεχαστήκανε. Μὰ ὁ σπόρος τους ἔμεινε. Ριζοβόλησε. Ἐδῶσε δέντρα καὶ καρπούς Τινάχτηκαν πάνω ὅσοι ἀντιστάθηκαν στὸν κατακτητὴ καὶ πέρνοντας ἀπ' τὰ ρυτιδωμένα χέρια τῶν παλιῶν τὸ φῶς τῆς λευτεριάς τῶφεραν στ' ἀπάτητα κορφοβούνια ὅταν τὰ μέλη τῆς ἑλληνικῆς πατριδας τριξανε ἀλυσσοδεμένα κάτω ἀπ' τὰ πέλματα τριῶν βρωμερῶν λαῶν.

Ἐξω ἢ γῆ δέχεται τίς νυφοῦλες τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ ποτάμι τίς σβῆνει. Ἐκμηδεύει τὴν ὑπαρξή τους καὶ τίς σέρνει στὸ δρόμο του. Βαθεῖα στὸν κοιμισμένο κάμπο ἀκούγεται ἕνα οὐρλιαχτό. Τὸ τσακάλι πεινάει. Κι' ὁ ἄνθρωπος πεινάει γιὰ λευτεριά. Ὁ Μητρο-Νταφίλης τσιτῶνει τ' αὐτὸ του. Μιά κουκουβάγια κράζει ἐπίμονα, σπαραχτικά, κρῶα. Ἡ νύφη του ξυπνάει. Στραυροκοπιέται γοργά-γοργά κι' ὕστερα τυλιγε μὲ τὰ χέρια καὶ τὸ βλέμμα τὰ κοιμισμένα μικρά. Ὁ γέρος σκαλίζει τὴ φωτιά. Αὐτὴ σπιθίζει σὰν πειραγμένη. Γέρνει στὸ πλευρὸ νὰ ἡσυχάσῃ λίγο. Ἡ κουκουβάγια ξανακράζει.

Κακὸ σημάδι καὶ κοντεύουν μεσάνυχτα. Ὁ Μητρο-Νταφίλης κάνει τὸ σημάδι τοῦ σταυροῦ μурμουρίζοντας μιά προσευχή. Βαθεῖα ἀκούγεται ἀλυχτήματα σκυλιῶν. Σβῆνουν γιὰ νὰ τὰ διαδεχτοῦν ἄλλα ὁμοία μὰ πιὸ κοντινά.

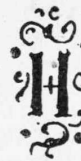
Ὁ Κοράκης, τὸ σκυλὶ τοῦ σπιτιοῦ, μανιάζει ἔξω στὴν αὐλή. Τὶ νᾶνα; Ὁ γέροντας ἀνασηκώνεται. Χτυποῦνε βαργιὰ τὴν ἐξώθυρα. Ποιὸς νᾶνα;

Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του πεταρίζουνε στὸ λαχταριστὸ ὄραμα. Δυὸ ψηλόκορμοι ἄντρες, ζωσμένοι φουσεκλίκια δρασκελίζουν τὸ κατῶφλι τυλιγμένοι στὶς μαῦρες, μάλλινες κάπες τους. Σηκῶνεται. Τραβᾶει τὴν ἀμπάρα καὶ κοιτάζει ἔξω. Τρεῖς Ἴταλοὶ στρατιῶτες. Ὁ γέρος κοκκαλώνει. Οἱ νιφάδες λυώνουνε πάνω στὸ γυμνὸ του μέτωπο. Ἡ φωνὴ τοῦ Πῆλιο-Γκούση φτάνει στ' αὐτία κρῶα, σὰ σφύριγμα φιδιοῦ. — «Ἐ! γέρο. Ἄνοιξε». Ἄνοιγε. «Ἐθρήθης μαζί μας» τοῦ λένε. «Ντύσου γρηγορά».

Στὰ πρόσωπα τῶν Ἰταλῶν λάμπει μιά ὑπουλη ἀγριάδα. Τὰ μάτια τους λάμπουνε ἀπὸ μιά ἔκφυλη σαδιστικὴ διάθεση πού αὐτὴν εἶναι προικισμένοι οἱ δολοφόνοι. Εἶναι σκουνιοφυλῆδες, σκυθρωποὶ. Κάτι κακὸ τοὺς ἔτιχε. Ὁ Μητρο-Νταφίλης καταλαβαίνει. Πάει στὸ θάνατο. Ὁ σκύλλος κοντεύει νὰ φάῃ τὸ Ρωμηὸ προδότη. Τὸν κρατᾶει μὲ δυσκολία, ὁ Νταφίλης τὸν ἀφίνει γιὰ νὰ σιάξῃ τὸ ροῦχο πού τοῦφυγε ἀπ' τὴν πλάτη. Ὁ Κοράκης χοιμάει πάνω στὸν ἄνθρωπο. Ἐνας Ἰταλὸς τὸν χτυπάει μὲ τὸν ὑποκόπανο στὸ μουσοῦδι. Ὁ σκύλλος ἀφίνει ἕνα οὐρλιαχτό καὶ τρυπώνει μὲς τὸ δωμάτιο. Στέκεται μπροστὰ στὸ παραγῶνι. Ἄγριεμένος δείχνει τὰ δόντια. Οἱ τρίχες του ὄρθιες. Τὰ μάτια του γυαλίζουν. Λές καὶ θέλει νὰ φυλάξῃ τοὺς μικροὺς του φίλους. Ἡ νύφη τοῦ γέρου κλαίει στριμωγμένη δίπλα στὴν πόρτα. Ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς Ἰταλοὺς τὴ σπρώχνει βάνουσα.

Ὁ γέρο-Νταφίλης βγαίνει στὴν αὐλή. Γυρνᾶει καὶ ἀγκαλιάζει μὲ τὸ βλέμμα τὴ μικρὴ του φαμελιά. Χιονίζει ἀδιάκοπα. Δακρῶζει. Ἄπτομα γυρνᾶει τὸ κεφάλι καὶ βγαίνει ἔξω. — «Μητέρα, ἔφυγε ὁ παπούλης;» — ρωτᾶει τὸ ἕνα τὸ παιδί. Γνέφει «ναὶ» μὲ τὸ κεφάλι ἢ μάνα, βουβὴ καὶ δακρυσμένη.

Ξημέρωσε. Δὲ χιονίζει πιά. Τὸ στρώμα τοῦ χιονιοῦ ἀργίξει σιγά-σιγά νὰ χαμηλώνη. Ὁ χῶρος μπροστὰ στὴν ἀστυνομίαν εἶναι ἄσπρος, ἀπάτη-

ΤΟΣΟΝ ὥραια καὶ γραφικὴ Ἑλλάς, τῆς ὁποίας ἡ ἀπλότης καὶ ἡ ποικιλία τοῦ ὄρειου τοπίου ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν πολυμορφίαν καὶ τὴν γραφικότητα τῶν ἀκτῶν καὶ τῶν θαυμαστῶν καὶ πολυχρόμων νησιῶν καὶ τῶν κολπίσκων, καὶ τῆς ὁποίας πάλιν ἡ φωτεινότης καὶ ἡ διαφάνεια τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός προσδίδουν ἰδιόζουσαν ὄψιν εἰς τὰ τοπεῖα καὶ διαποικίλουν μὲ τὴν ἰρίδωσιν τῶν διαβάσεων τὴν δλην πολυχρόμων εἰκόνα τῶν τόπων προστίθενται ἀκομῆ καὶ τὰ ἱστορικά καὶ καλλιτεχνικά μνημεῖα, τὰ ὅποια συμπληρῶνουν εἰς τὸ ἀκέραιον τὴν δλην κομψότητα καὶ χάριν. Αἱ ἀσυλλήττου ὠραιότητος εἰδωλλιακαὶ εἰκόες τῶν τοπεῶν τῆς Ὀλυμπίας, αἱ μυστηριακαὶ καὶ ὄνειρῶδεις γοαφικαὶ πλαγιὰ τῆς Ἐπιδαύρου, τὰ ὑποβλητικὰ ἐρείτια τῆς Δήλου, οἱ λευκάζουσαι

ἀπόψεις τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου μὲ τὰ κατάλευκα ἐκκλησιῖδια, τῶν ὁποίων κυριαρχοῦν ὁ Ταξιάρχης τῆς Σερίφου, ὁ Πρόδρομος τῆς Σκοπέλου, ἡ Κατοπιανὴ τῆς Πάρου, ἡ Ἄλευκοντρα τῆς Μυκόνου καὶ τὴν Παραπορτιανὴν, ὁ Ἀδάμας τῆς Μήλου καὶ τόσα ἄλλα, ἀποτελοῦν γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὰς πλέον ζωηρὰς καὶ ἀληθινότητος εἰκόνας δι' ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν ἐκ Θεοῦ εὐτυχίαν, νὰ τὴν περιηγηθοῦν. Ὅταν δὲ ἐνθυμηθῇ τις τὴν εἰκόνα, πού παρουσιάζει ἡ μοναδικὴ εἰς τὸν κόσμον Σαντορίνη μὲ τὴν ἀπόκρημον καὶ κατακόρυφον τοῦ βράχου ἀποκοπὴν καὶ μὲ τὴν λευκάζουσαν ὄψιν τῶν, ἐξάν φωλεῶν, οἰκιῶν εἰς τὴν κορυφήν, τότε αἰσθάνεται πραγματικὴν ψυχικὴν ἀγαλλασιν διὰ τὴν εὐλογίαν αὐτῆν τοῦ Θεοῦ, πρὸς διακόσμησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὴν καθιστᾷ ἀκόμη ὠραιότεραν καὶ τὴν ἀνωφάνει καὶ τὴν καθυγιάζει ἐναντι ὀλοκλήρου τῆς Ἀνωφωπότητος, τοῦτο εἶ-

τος, παρθενικός. Τὰ βήματα μῆς γυναικας καὶ τὰ ξυλιασμένα ποδαράκια δυὸ παιδιῶν ἀφήνουν τὰ ἴχνη τους πάνω του. Δείγματα τῆς σκληρῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπου στὴ στρατὰ τῆς ζωῆς. Οἱ τρεῖς ἄνθρωποι στριμώγονται κοντὰ στὸν τοίχο. Τὸ χεράκι τοῦ πιὸ μικροῦ παιδιοῦ βρίσκει ἕνα καχεκτικὸ φυτὸ θαμμένο κάτω ἀπ' τὸ χιόνι. Τὸ ἐλευθερῶνει σιγά-σιγά ἀψηφῶντας τὸ πάγωμα.

Ἡ πόρτα τῆς ἀστυνομίας ἀνοίγει τρίζοντας πάνω στοὺς ἄρμους τῆς. Ἐνας μαυρὸς ὄγκος τινάζεται πάνω στὸν ὄμιλο πού βγαίνει. Εἶναι ὁ Κοράκης. Τρεῖς στρατιῶτες συνοδεύουν τὸ γέρο. Εἶναι ἔσσοκοφωτος. Χωρὶς σακκάκι. Τὸ ποικάμισό του ἀνοιχτὸ μπροστὰ. Ἄπ' τὸ ἀνοιγμα διακρίνεται μιά βαθιὰ οὐλή. Οἱ ὤμοι του εἶναι λίγο σκυφτοί. Βάρος 70 χρόνων. Τὸ μέτωπό του ψηλά. Ζωὴ καὶ δουλειὰ μισοῦ αἰῶνα.

Τὸν στήνουνε μπροστὰ στὸ κορμί τοῦ γέρο-πλάτανου. Εἶναι πολὺ παλιὸς πλάτανος. Τὸ κορμὶ χοντρό. Ἐχει δεῖ νὰ περνοῦνε καὶ νὰ σβῆνουν τόσες γενιές. Τὰ γέρικα χιονοφορτωμένα μπράτσα του ἀργοσαλεύουν. Θέλουν νὰ δοῦν. Ἐνας νέος κρῖκος μπαίνει στὴν ἀλυσιδα τῆς μνήμης τους.

Ἐνα παράγγελμα. Τέσσερις τουφεκίες. Ἀγγίζει τὸ κορμὶ τοῦ ὁ Μητρο-

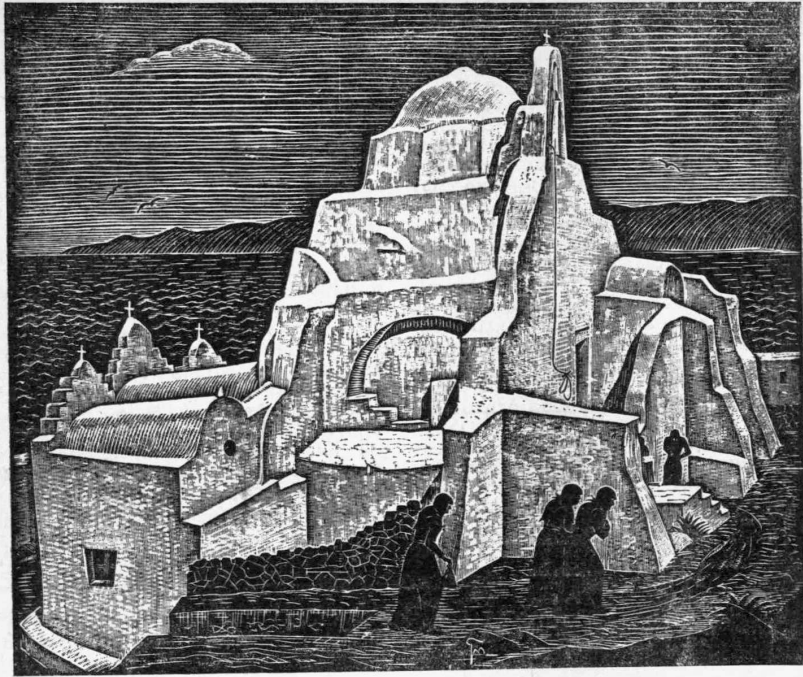
Νταφίλης. Πέφτει στὰ γόνατα κι' ἀπὸ κεῖ κουβαρασιστὰ στὸ χῶμα.

Πρὶν πέση εἶχε τὸ χερί στὴν καρδιά. Ἦθελε νὰ ξέρῃ ἂν δούλευε κανονικά. Μήπως εἶχε δειλιάσει; Οἱ δῆμιοι γυρνοῦνε θριαμβευτικά νὰ πάρουν τὸ ζεστὸ πρωινό τους. Ἡ γυναῖκα σιγά-σιγά σιμῶνει τὸ σκοτωμένο. Τὰ χεῖλια τοῦ εἶναι μισοανοιγμένα. Ἰσως «Ἑλλάδα» νὰ ἦταν ἡ στερνὴ του λέξι. Τὰ δάκρυα τῆς γυναικας σταλάζουνε πάνω στ' αὐλάκια τοῦ Μητρο-Νταφίλη. Τ' αὐλάκια τοῦ προσώπου του τὰ ὀδηγοῦνε στὴ μάνα τους γῆ. Τὸ ἕνα μικρὸ ἐγγόνι κλαίει. Τὸ ἄλλο κοιτάει τρομαγμένο μὲ τὸ δάχτυλο στὸ στόμα. Ὁ σκύλος, ὁ Κοράκης, γλύφει ἀργά-ἀργά τὴν τρύπα τοῦ γεροντίστικου μετώπου, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὴ φράξῃ.

Τὸ χωριὸς βύπνησε. Ἐνας περαστικὸς χωριανὸς ξυγάζει τὸ σκυφί του. Ἐνα δάκρυ σιγοπαίζει στὴ κόχη τοῦ ματιοῦ του. Αὐτὸ ἦταν ὁ ἐπικῆδειος τοῦ Μητρο-Νταφίλη. Ὅλος ὁ κόσμος ὅμως ξέρε ἢ πῶς ἡ κοντινὴ γέφυρα πού εἶχε τόση σημασία γιὰ τοὺς ἔθροους δὲν ὑπάρχει πιά.

Τὸ αἷμα ἀργοκυλάει κόκκινον καὶ ζωηρὸ πάνω στὸ χιόνι. Κι' ἐκεῖνο ρουφάει. Γὰ οὐρλιαχτὰ τοῦ σκύλλου ἐνώνουνται σὲ μιά κατάρα μὲ τὸ μοιρολότι τῆς γυναικας.

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΛΙΝΑΡΔΟΣ

Γ. ΜΟΙΣΧΟΥ

ΠΑΡΑΠΟΡΤΙΑΝΗ (ΜΥΚΟΝΟΥ)

ναί η Ιερότης και η ευλάβεια των κατοίκων αυτής έναντι του Θεού, ενός των δύο εκ των ισχυροτέρων κινήτρων προς ανάδειξιν υπερόχου τέχνης. Διά τουτο απ' αρχαιοτάτων χρόνων η Έλλάς δια των ευλαβών αυτής κατοίκων κατεκόσμησεν όλην την ώραιάν αυτής γήν δια ναών κομψοτάτων παντός ρυθμού, και ίδια κατά τους Βυζαντινούς χρόνους. Καί πράγματι, δέν υπάρχει πλαγιά ή κορυφή ή κατάφυτον και περιρρυτον έξ υδάτων μέρος, όπου να μην ύψοῦται έν μέσφ φύσεως μοναδικής Βυζαντινός τις ναός ή Μονή. Τά ύψηλά και άμαυρά εκ του χρόνου τείχη και οι κομφοί τρούλλοι των κερκοκοσμητών ναών, έν τῶ μέσφ όργώσης φύσεως εις μέρη απόκρημα και ποιητικά ύψόμενα, ποικίλλουν την γραφικότητα των τοπέων και παρουσιάζουν εικόνες ασυλληπτου ώραιότητος. Άπανταχού της Έλληνικής γης άπαντοῦν τοιαῦτα Ιερα κειμήλια, των όποιων πολλά μεγίστη άμα οίκοδομικής και εικονογραφικής αξίας. Οὔτω εις την Άτικήν, ή πολυύμητος και γραφική Καισαριανή, τό άγέρωχον και άπρόσιτον Άστέρι, τό ύπέροχον μνημείον του Δαφνίου, ή Ταοῦ—Πεντέλη και τόσα

άλλα ποικίλλουν την άνυπέβλητον κομψότητα του Άτικου τοπέου. Έν Μεγαρική ή περίφημος Μονή του Ίεροθέου, ή γνωστοίαιτη Φανερωμένη με τάς ώραιάς τοιχογραφίας του Γ. Μάρκου, ή αρχαιοίαιτη και Ιστορική Μονή του Μελετίου εις τον Κιθαιρώννα και πλήθος Βυζαντινών ναών καταγράφον διακοσμοῦν τό ώραιον τοπέον της Μεγαρικής έν μέσφ του γαληνίου έλαιώνος. Άλλά και τά άφθαστα μνημεία της Κορινθίας, τό άποκρημον και άγέρωχον Άγινόνιον, τό των Βυζαντινών Ένόριον, ή Φανερωμένη, ή Πολύφεγγος, ή μονή του Βοάχου και τόσα άλλα παρουσιάζουν τοιαῦτην έναλλαγήν, ώστε καταπλήσσει τό πάσης φύσεως θεατής, είτε ζωγράφος, είτε ποιητής, είτε μελετητής. Άλλά τί έξ όλων των άλλων ν' άναφέρω; Τό Μέγα δλων των άλλων την Μονήν του Όσίου Λουκά, την Μονήν Ξενίας, τά ύπέροχα Μετέωρα, τό μοναδικόν εις τον κόσμο Άγιον Όροσ, την νησία των Ίωαννίνων, τά πολυάριθμα μνημεία της Κρήτης, ή την περίφημον και άγριοποή μεγαλείου Χοζοβώτισσαν έν Άμοργῶ ή τό μέγα πλήθος των ναών της Μάνης έν τῶ μέσφ βράχων και

κρημνών, ή τέλος την παράδοξον Καστοριαν και την Μοιμβασίλν;

Όλη ή Έλλάς παρουσιάζουσα τοιαῦτην γοφικωτάτην, εικόνα άρμονικής συνθέσεως και συμπληρώσεως των φυσικών της καλλονών δια των Μνημείων αυτής, δύναται να θεωρηθή ως Βασίλισσα εις τον κόσμο των ώραιότητων και των γραφικών άτόψεων ύπερτερούσα τάς όμοίας γραφικάς χώρας, την Ίταλλαν, την Ίσπανίαν, την Έλβετίαν κ.λ.π.

Άλλά όπως άντιλαμβάνεται τις πρωτεύουσαν θέσιν εις αυτήν άν μη άποκλειστικήν, κατέχει ο Βυζαντινός λεγομενος ρυθμός ο πανταχού διαπλούμενος μετ' άφθούων μνημείων, ως είπομεν, έν ῶ εις άλλας χώρας κυριαρχεί ο Ρωμανικός λεγομενος ρυθμός και πρό πάντων ο Γοτθικός, ο όποιος εις τάς δυτικές χώρας Ισταται άντιμέτωπος προς τον καθ' ήμās Βυζαντινόν. Ότι ήμεις νοοῦμεν δια τον Βυζαντινόν, τό αυτό και οι Δυτικοί λαοί δια τον Γοτθικόν, ο όποιος είναι δι' αυτούς ο Έθνικός των β.θμός.

Εις την Ίταλλαν, την Γερμανίαν, την Γαλλίαν, την Ίσπανίαν και άλλαχού ύπάρχει μεγιστος αριθμός τοιούτων Γοθικών μνημείων πλαισιωμένων και νεωτέρων. Εις όλους μας είναι ή έξ δψεως ή έξ άκοης γνωστοί οι περιφημοί καθεδρικοί ναοί του Μιλάνου, των Ρείμας, της Παναγίας των Παρισίων, της Κολωνίας, της Άγγλιας, και ο άπαράμιλλος, ως κομψοτέχνημα, ναός του Μπουργκος έν Ίσπανία.

Άλλ' εις την Έλλάδα οι Έλληνες ζηλοτύπως διεφύλαξαν άκέραιον τον Βυζαντινόν αυτόν ρυθμόν και με πίσμονα έγωτισμόν διετήρησαν αυτόν άδιάφθορον. Αι δέ έπελοῦσαι φραγγικαί κατακτήσεις παρ' όλην την έπιγενομένην έπιμίξιαν και έπίδρασιν δέν ήδυνήθησαν να μεταβάλουν τον Βυζαντινόν ρυθμόν των Έλλήνων. Έν τούτοις όμως, και παρ' όλην την έπιμονήν των Έλλήνων εις τον πάτριον αυτόν ρυθμόν διατηροῦνται έν Έλλάδι λείψανά τινα Γοθικά όντα άξια ίδίας μνημονεύσεως. Τά πλείστα τούτων όφελονται κυρίως εις αυτούς τούτους τους Φράγκους και έλαχιστα μόνον επιδράσεις επί Βυζαντινών εις τους Έλληνας ή προθήκαι τινές. Έκει όμως όπου ο Βυζαντινός και ο Γοτθικός ρυθμός συνενωθέντες έπετέλεσαν άληθινόν θαυμαστόν συνκερασμόν και άξιόλογα Βυζαντινο-Γοθικά μνημεία, είναι ή Κύπρος. Η νήσος αυτή κατ' έξαιρέσιν διασώζει άπανταχού κτήρια Βυζαντινο-Γοθικά τό όποια προσελκύουν τον θαυμασμόν. Οὔτω ή μονή Πέλλου—Πάσιον έν Κερνεία, ο Ναός του Άγίου Ίλαρίωνος, και πρό παντός τά δύο έξέχοντα μνημεία έν τῇ νήσφ, ήτοι ο Άγ. Νικόλαος Άμμοχώστου και ή Άγία Σοφία έν Λευκωσία είναι άπαράμιλλα μνημεία Βυζαντινο-Γοθικού ρυθμού καθός και ο Άγιος

Γεώργιος Άμμοχώστου. Η Κύπρος άποτελεί όλως Ιδιάζουσαν περιοχήν αξιολογιάτην όσον άφορά την διαρρύθμισιν του ίδιου τούτου ρυθμού.

Άλλ' έν τῇ κυρίως Έλλάδι άπαντοῦν όμοίως δύο περιφημότατα μνημεία έξ έπόψεως τέχνης Γοθικού ρυθμού, άτίνα άτυχώς δέν σώζονται άκέραια. Οὔτω εις Άδρυβίδα, ως γνωρίζομεν, ύπήρχον τρεις Φραγγικοί ναοί, των όποιων μόνον ο εις σώζεται κατά τό ήμισυ, ο λαμπρότατος ναός της Άγ. Σοφίας, της οποίας ο ρυθμός ήτο έπηρεασμένος—άν και Γοτθικός—άπο την Βυζαντινήν τεχνοτροπίαν. Τά ώραιά αυτού γλυπτά, ήσαν καθαρώς Βυζαντινά προσδιοριζόμενα ύψιστου ώραιότητην έναλλαγήν εις τό μέγα και έπιβλητικόν οίκοδόμημα.

Θαυμάσιος και μέγιστος έπίσης Γοθικός ναός μετά φρουρών και προμαχώων γιγαντιαίους και όγκώδης ή ο έγηγερμένος έν Στυμφαλία Κορινθίας εις θέσιν Κιόνιας, όπου αι άναβλύσεις (κεφαλάρια) των υδάτων της λίμνης. Έκει ύψοῦτο παμμέγιστος Γοθικός ναός με ύλικόν εκ των αρχαίων κτηρίων και των τοιχών της αρχαίας Στυμφαλίας. Πότε και ύπό τίνων και δια ποίαν έξουρητήσιν άνηγέρθη ο ναός οὔτος είναι άγνωστον. Μόνον τά μεγαλοπρεπή αυτού έρειπια σημερον κινούν τό ένδιαφέρον και τον θαυμασμόν δια τον όγκον και την τελειότητα. Άλλ' έκτός αυτού εις την Έλλάδα διοτηροῦνται, κατεσπαρμένα μικρότερα λείψανα Γοθικών μνημείων εις Χλουμοῦτζιον και άλλαχού, και επί πλέον ώραιότερα άκόμη λείψανα προσθηκῶν Γοθικών εις Βυζαντινά μνημεία. Αυτά είναι και τά μάλλον σωζόμενα.

Και πρώτον εις την Άτικήν έχομεν τάς ώραιότατας προσθήκας Γοθικών προσκτισμάτων εις την Μονήν Δαφνίου και την Όμορρη Έκκλησιάν του Γαλασιού. Αι προσθήκαι αυταί φανερώουν, δι τιν Φράγγοι κατέλαβον τάς Βυζαντινάς ταύτας εκκλησίας και τάς μετέβαλον εις Φραγγικάς και εις τόπους ταφής, και μάλιστα έπισήμων. Άλλ' αι προσθήκαι αυταί δέν παρουσιάζουν κάτι καινοφανές άλλα μόνον τάς χαρακτηριστικόν νεωρώσεις των τόξων και τάς σταυροθαλιακάς δευκορφους συνδρομάς.

Άλλ' εκείνο τό Βυζαντινόν ή μάλλον Παλαιохριστιανικόν μνημείον τό όποιον φέρει τάς ώραιότερας και σπουδαιότερας προσθήκας τούτο είναι ή περίφημος Άγία Πρωσκήκη της Χαλκίδος τό αξιόλογον τούτο μνημείον της έποχής του Ίουστινιανού. Οι Φράγγοι εις οὔτο έπέφερον οσιώδεις προσθήκας και μεταβολάς, ή μάλλον δλόκληρον άνοικοδόμησιν έν τῶ Ίερω.

(Συνεχίζεται)

ΝΙΚ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
Πρώην Διηγής Καλών Τεχνών και Διηγής Βυζ. Μουσείου

πού τὸ ἴψώνει μιὰ Συμφωνία τοῦ Μπετόβεν, ἢ ἓνα ὄρατόριο τοῦ Μπάχ. Δὲν ζητᾶμε τὴ χιρὰ γι' αὐτὸ δὲν τὴ βρίζουμε! Ἄν ἐμβαθύνουμε σ' αὐτὰ πού μᾶς λέει ὁ Μάρης μουσικά, τότε ξαφνικά μιὰ ἄγνωστη χορδὴ τῆς ταραγμένης ψυχῆς μας θά ἤχησῃ δειά καὶ μιὰ μογεία θ' ἀπλωθῇ στὸ εἶναι μας. Ἐνα ὄνειρο γλυκό, μιὰ ὀπτασία ἀνάλαφρη, σὰ νεράιδα, θά ταράξῃ τὰ λιμιασμένα νερά τῆς ψυχῆς μας, ἓνα συναίσθημα, συναίσθημα Κ α λ ο ὕ θά μᾶς κυριέψῃ.

Ἄς γιορτάσουμε μὲ τὰ λουλούδια μαζί! Ἄς ψάλλουμε γιὰ πρώτη μας ἴσως φορὰ μαζί μὲ τοὺς σπίνους. Ἄς ὑψωθοῦμε παραπάνω ἀπ' τὴ ρουτίνα πού προδιογράφει σποσμοδικὰ κάθε μας κίνηση. Ἄς νοιώσουμε τὸ Μάη μ' ὅλες τὶς χαρὲς του, τὶς Ἄ γ ν ἔ ς καὶ τὶς Ἄ δ ο λ ε ς, καὶ τότε θά ἀσθανθοῦμε ν' ἀνεβαίνουμε ψηλά, ἐκεῖ πού τὰ βουνὰ σμίγουνε μὲ τὸν οὐρανὸ, ὅπου μὲ καινούργια Αὐγὴ, Αὐγὴ Εὐτυγίας καὶ Χαρὰς ἀνατέλλει! β. μ.

ΕΧΟΥΜΕ μπροστά μας ἓνα τεῦχος «Ἀκτίωνων». Φέρνει τὴν ἡμερομηνία: Ἀπρίλιος 1946.

Τὸ τεῦχος αὐτὸ θά πρέπει νὰ τὸ ξεχωρίσουμε ἀπ' τ' ἄλλα γιατί πέρνει μιὰ ἰδιαίτερη θέση μέσα στὸν περιοδικὸ τύπο τοῦ τόπου μας, ἀληθινὰ ἀξιόλογη.

Ἄφορμὴ στέκεται τὸ πρόβλημα γίρω ἀπ' τὸ ὁποῖο εἶναι γραμμένες οἱ σελίδες του: Τὸ γ ε ν ε τ ῆ σ ι ο ἢ σ ε ξ ο υ α λ ι κ ὸ π ρ ὀ β λ ῆ μ α.

Ἡ ἐξέταση τοῦ τόσο σημαντικοῦ ζητήματος, εἶναι ἀλήθεια πολὺ πετυχημένα τριχοπομημένη, μὲ τρόπο πού νὰ ἐξετάζεται τὸ βασικὸ αὐτὸ πρόβλημα διεξοδικὰ ἀπ' ὅλες του τὶς πλευρὲς.

Μιὰ εἰσαγωγή γίνεται στὸ θέμα μὲ τὴ μελέτη «Ζωὴ ἀξία καὶ φυσιολογική» στὴν ὁποία φαίνεται καθαρὰ ἡ θέση τοῦ περιοδικοῦ ἀπέναντι στὸ ὑπὸ μελέτην ζήτημα: Τὸ γενετήσιο ἐνστικτο, εἶναι ἐνστικτο δ η μ ι ο υ ρ γ ι κ ὸ καὶ σὰν τέτοιο θά πρέπει νὰ βρεῖ τὴ θέση του στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ νέου εἰδικώτερα.

Ἔτσι μᾶς εἰσάγει ὁ μελετητής, ἀξιολογώντας τὴ βασικὴ αὐτὴ ἀρχή, στὸ περιεχόμενον τῆς γενετήσιας ἠθικῆς πού δὲν εἶναι παρὰ ἡ θ ι κ ῆ ἢ α ἰ ἰ ο κ ο υ ρ ι α ρ χ ι α ς. Ἡ ἐννοια τῆς ἐλευθερίας, τῆς πραγματικῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, στὸ περιεχόμενον τῆς αὐτοκυριαρχίας αὐτῆς βρίσκει τὴν τελειωσὴ της. Σὰν καταλείπει εἴρεται ἡ ἀλληλοεξάρτηση τοῦ γενετήσιου ἐνστικτου μὲ τὸν πνευματικὸ μας κό-

σμο, εἶναι ἡ πιὸ λεπτὴ πλευρὰ τοῦ ζητήματος.

Γιὰ μᾶς τοὺς νέους ἴσως, ὅπως πολὺ καλὰ τὸ τονίζει ὁ μελετητής, ἀπ' τὴν προσοχὴ πού θά δώσουμε σ' αὐτὴ τὴν ἀμνηστικὴ ἀλληλοεξάρτηση, ἀπ' τὸ ξεκαθάρισμα πού θά κάνουμε «ἀν θά ζήσουμε σὰν πραγματικοὶ ἄνθρωποι ἢ σὰν σαρκία» θά ἐξαρτηθεῖ ἓνα μεγάλο μέρος ἀπ' τὴν ἐπιτυχία πού θάχομε στὴ ζωὴ. Αὐτὸ τὸν ἴδιο τὸν πνευματικὸ προσανατολισμὸ πού πασχίζει κάθε νέος νὰ βρεῖ, θά πρέπει νὰ τὸν ἐξαρτήσῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ ξεκαθάρισμα.

Καὶ ἡ μελέτη κλείνει μὲ τὴ διαπίστωση, ἀναπόφευκτη ὅσο καὶ ἀναγκαία διαπίστωση, πὼς μιὰ τέτοια γενετήσια ἠθικὴ μονάχα στὸ χριστιανισμὸ θά πρέπει νὰ τὴν ἀναζητήσουμε.

Τὸ δεύτερο μέρος τοῦ ζητήματος, ἡ ἐξέτασή του ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, βρίσκειται στὸ ἄρθρο πού ἀκολουθεῖ «ἐντολὴ Θεοῦ».

Καὶ γι' αὐτὸ καθὼς καὶ γιὰ τὸ τρίτο μέρος τῆς μελέτης «ἡ νεωτέρα λατρικὴ καὶ τὸ σεξουαλικὸ πρόβλημα» θάχαμε πολλὰ νὰ ποῖμε μὰ ὁ χώρος δὲ μᾶς τὸ ἐπιτρέπει. Ἐξετάσαμε κάπως πιὸ διεξοδικὰ τὴν εἰσαγωγὴν στὸ θέμα γιὰ νὰ ταχθοῦμε ἀ ν ε π ι φ ὶ λ α χ τ α μὲ τὴ θέση πού πέρνει τὸ περιοδικὸ ἀπέναντι στὸ ζωτικὸ αὐτὸ πρόβλημα Θεωροῦμε ὑποχρέωση ν' ἀναγνωρίσουμε τὴν ἐξαιρετικὴ συμβολὴ τοῦ τεύχους αὐτοῦ στὴ πνευματικὴ μας ζωὴ, καὶ εἰδικώτερα τὴ συμβολὴ του στὴ διαφώτιση τῶν νέων.

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ στοὺς συνδρομητὲς μας καὶ στοὺς νέους πού εἰς θελήσουσιν νὰ μᾶς ὑποστηρίξουν.

Κάθε προσπάθεια σήμερα, μόνον μὲ ὑπεράνθρωπο ἀγῶνα μπορεῖ νὰ σταθεῖ καὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ. Πολὺ περισσότερο ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐκδόση ἐνὲς φύλλου συναιεῖται ἀνυπερβλήτα κοινωνικὰ ἐμπόδια καὶ ἀφάντιστες εἰκονομικὲς δυσχέρειες. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, ἐκεῖνο πού θά θέλαμε θάξεν μιὰ ἐσπῆ μαζί σας, ἡ ἀνάγκη οὕτῃ ἐμφωνίζεται ἐ π ι τ α κ τ ι κ ῆ. Ὁ θά θέλαμε νὰ σᾶς γνωρίσουμε ἀπὸ κοντὰ, νὰ δεῦμε πὼς βλέπετε τὸ «Ξεκίνημα», τί σκέψεις ἢ καὶ ἀπορίες σᾶς γεννηθῆκανε μὲ τὴν ἐκδόση ἐνὲς κρούσιου φύλλου.

Τὰ γραφεῖα μᾶς κάθε μέρα θάξεν ἀνοικτὰ γιὰ τὸν καθένα σας ἀπὸ 11 ἕως 1 τὸ πρωῖ, καὶ 6-8 τὸ ἀπόγευμα.

Πολὺ περισσότερο γιὰ τοὺς ἐπαρχιωτὲς νέους, μὲ τοὺς ὀφείλους φιλοδεξυμὲ νὰ ἀποχτήσουμε ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερη καὶ πρὸ παντὸς γ ὀ ν ι μ ῆ ἐσπῆ, θά θέλαμε νὰ μᾶς γράψουνε μὲ τὴν πεποίθηση πὼς θά μᾶς προξενήσουνε ἀφάντιστη χαρὰ.

Ἐσὼν ἄποξ τὸ εἰκονομικὸ μέρος ἢ παράκλησῃ μὲ εἶνε μίαν: νὰ καταβάλετε τὴν συνδρομὴ σας σ τὰ γ ρ α φ εῖ α μ α ς καὶ ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ σ ὄ ν τ ο μ α. Εἶναι κι' αὐτὸ ἓνα εἰκονομικὸ εἶτημα τῶν κειρῶν μας.

Ὁ θά κάνουμε ὅτι μπορέσουμε νὰ νὰ καλύτερέψουμε τὸ φύλλο μᾶς καὶ ζητᾶμε τὴν ὑλικὴ καὶ πάνω ἀπ' ὅλα τὴν ἠθικὴ σας ὑποστήριξη. Ἐἰ συνεργασίαις σας εἶναι πάντα εὐπρόσδεκτες.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: ΤΥΠΟΥ, ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ: ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΦΡ. ΡΟΥΣΣΕΛ ΑΡΙΘ. 34, - ΤΗΛΕΦ. 21,708

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ
ΚΑΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

(ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ, ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ
ΚΑΘΕ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙ-
ΟΥΡΓΙΑΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΣΥ-
ΝΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΕ ΗΜΕΡΗΣΙΟ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΥΠΟ)

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ, ΑΓΓΛΙΑΣ, ΕΛΛΑΔΟΣ, Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΣ